

Oppgaver til del C.

Oppgave 1:

Ta standpunkt til om uttrykket "rett"/"retten" i de nedenstående sitater står for en a-størrelse (term, språklig uttrykk), c-størrelse (begrep, mening) eller b-størrelse (referanse):

"Som samfunnsborgere kommer vi ofte opp i diskusjoner om retten ... Diskusjonen kan knytte an til mange forskjellige spørsmålsformuleringer: "Hva er rett?" ..." (Eng, Rettsfilosofi s. 7).

"Den følgende tekst er en invitasjon til å se retten og de enkelte rettsregler og rettigheter både som rett og som en del av et samfunn der retten bidrar på flere måter og derved kan observeres både ut fra flere ulike perspektiver og ut fra flere posisjoner i samfunnet" (Sand, Rett samfunn, tekster og legitimitet s. 1).

Les sammenhengene sitatene inngår i. Gjør det noen forskjell for forståelsen?

Oppgave 2:

Ta standpunkt til om følgende standpunkter ved en første lesning av ordlyden fremstår som definisjoner, karakteristikk eller analytisk sanne/usanne utsagn:

"Som jurister er vi maktens tjenere..." (Eng, Rettsfilosofi s. 1).

"Rett, politikk, moral og etikk er ulike måter å kommunisere på og ta beslutninger om forhold av generell samfunnsmessig betydning" (Sand, Rett samfunn, tekster og legitimitet s. 69).

"Retorikk betyr i alminnelighet 'læren om å tale vakkert' eller 'talekunst', og har av mange blitt betraktet som noe ytre, tomt og hult, som noe innpakningsmessig; noe som egentlig ikke vedkommer saken" (Høgberg: I språkets bilde s. 104).

"Den eneste måten vi kunne tenke oss regelen gitt en endegyldig formulering på, var ved at verden stanset opp, dvs. ved at tidsdimensjonen ble tatt ut av vår verden. Selv om dette ikke er selvmotsigende, så er vi ikke i stand til å forestille oss hva det skulle bety" (Eng, Rettsfilosofi s. 514).

Oppgave 3:

Ta standpunkt til om følgende fremstår som normative eller deskriptive formuleringer:

”Som jurister er vi maktens tjenere...” (Eng, Rettsfilosofi s. 1)

”Rett, politikk, moral og etikk er ulike måter å kommunisere på og ta beslutninger om forhold av generell samfunnsmessig betydning.” (Sand, Rett samfunn, tekster og legitimitet s. 69.)

Les sammenhengene sitatene inngår i. Gjør det noen forskjell for forståelsen?

Oppgave 4:

Ta standpunkt til i hvilken grad følgende påstander kan sies å være sanne ut fra de enkelte sannhetsteorier:

”Som jurister er vi maktens tjenere...” (Eng, Rettsfilosofi s. 1).

”... slik vi tenker og snakker om normer, så er det ikke tilstrekkelig at det foreligger et normativt utsagn for at vi skal si at det foreligger normer. Vi fordrer også at de fenomener vi kaller ”normer”, har en viss tilknytning til menneskers liv, nærmere bestemt våre faktiske handlinger, ved at de påvirker disse” (Eng, Rettsfilosofi s. 54).

”Selv om den rettslige argumentasjon i utgangspunktet skal være rasjonell og objektiv, berøres den også av diskursive, ideologiske, retoriske og andre mer ekspressive uttryksformer” (Sand, Rett samfunn, tekster og legitimitet s. 27).

Høyesterett har gjentatte ganger vist at selv klare lovtekster og høyesterettsdommer fra tid til annen må vike for mykere rettskildefaktorer som rettsoppfatninger og reelle hensyn. Når slik tilsidesettelse prinsipielt er mulig – selv om det skjer relativt sjelden – er muligheten alltid tilstede. Dette innebærer at det formuleringer som ”løsning A følger av lovtekst B” eller ”løsning A følger av høyesterettsdom C” aldri vil være fullgode forklaringer på hvorfor dommeren valgte løsning A. I prinsippet kunne det jo være at lovtekst B eller høyesterettsdom C burde vike for det reelle hensyn D i nettopp det tilfellet man står overfor. En mer realistisk forklaring på at rettsanvenderen valgte løsning A, er at *han selv valgte* å legge til grunn den løsning som følger av lovtekst B og høyesterettsdom C. Ved å fokusere på den frihet og det valg som tross alt følger av den juridiske metode, løftes også den enkelte rettsanvenders ansvar for løsningen frem (Høgberg: I språkets bilde s. 104).

”Den eneste måten vi kunne tenke oss regelen gitt en endegyldig formulering på, var ved at verden stanset opp, dvs. ved at tidsdimensjonen ble tatt ut av vår verden. Selv om dette ikke er selvmotsigende, så er vi ikke i stand til å forestille oss hva det skulle bety” (Eng, Rettsfilosofi s. 514).

Oppgave 7

Når er en formulering en tolkning av en annen formulering?

Hva vil det si at en tolkning er rimelig?

Oppgave 8

Gitt følgende formulering:

”Tolkningen av ord og begreper må ofte referere til andre sammenhenger enn de rent rettslige” (Sand, Rett samfunn, tekster og legitimitet s. 27).

Gi en rimelig tolkning av termen ”tolkningen”, samt en rimelig tolkning av formuleringen ” andre sammenhenger enn de rent rettslige”.

Oppgave 9

Gitt følgende formulering:

”Den eneste måten vi kunne tenke oss regelen gitt en endegyldig formulering på, var ved at verden stanset opp, dvs. ved at tidsdimensjonen ble tatt ut av vår verden. Selv om dette ikke er selvmotsigende, så er vi ikke i stand til å forestille oss hva det skulle bety” (Eng, Rettsfilosofi s. 514).

Gi en rimelig tolkning av formuleringen.

Oppgave 10

Tre avsnitt fra en nylig avsagt høyesterettsdom lyder som følger:

”(8) A er dømt for å ha hatt seksuell omgang med sin stedatter på en fergetur til Danmark i februar 2006. Stedatteren var da 18 og ett halvt år gammel. Det fremgår av tingrettens dom at fornærmede på dette tidspunkt fortsatt bodde sammen med A og sin mor som én familie.

(9) Spørsmålet er om forholdet rammes av straffeloven § 199 første ledd, som lyder: « Den som har seksuell omgang med fosterbarn, pleiebarn, stebarn eller noen annen person under 18 år som står under hans omsorg, myndighet eller oppsikt, straffes med fengsel inntil 5 år. »

(10) Det springende punkt er om attenårsgrensen bare knytter seg til « noen annen person » eller om den også gjelder for fosterbarn, pleiebarn eller stebarn. Bruken av ordet « annen » kan forstås slik at attenårsgrensen knytter seg til alle alternativene. Imidlertid kan ordlyden « noen annen person » også forstås slik at det refereres til andre personer enn fosterbarn, pleiebarn og stebarn - og at det dermed er disse andre personene som attenårsgrensen knytter seg til. At ordet « annen » da kan sies å være overflødig, er etter mitt syn ikke til hinder for en slik forståelse. Man står derfor etter

mitt syn overfor valget mellom to alternative lovforståelser som begge dekkes av lovens ordlyd.”

- a) Hva er årsaken til det her nevnte tolkningsproblem?
- b) Hvordan vil du karakterisere tolkningsresultatet i relasjon til ordlyden?

Oppgave 11

Odelsloven § 1 og to lyder:

”§ 1. Kva det kan hevdast odel til. Definisjonar

Odelsrett kan hevdast til fast eigedom som nemnt i § 2. Slik eigedom blir kalla odlingsjord. Den som eig odlingsjord når odelshevdstida går ut, blir kalla odlar.

Eigedom som det kviler odel på, blir kalla odelsjord.

§ 2. Krav til arealstorleik

Ein eigedom blir rekna som odlingsjord når fulldyrka eller overflatedyrka jord på eigedomen er over 25 dekar, eller det produktive skogarealet på eigedomen er over 500 dekar.

Med til arealgrunnlaget blir rekna eigedomen sin del i realsameige.”

Hvor mange definisjoner innholder denne teksten? Angi definienum og definiens i de enkelte definisjoner. Hvilke egenskaper har definisjonene?

Oppgave 12

Hva er forskjellen på en konnotasjonsangivelse og en denotasjonsangivelse? Sorter fvl. § 2 i hhv. denotasjonsangivelser og konnotasjonsangivelser.

Oppgave 13

Hva er forskjellen på en ekstensjonal og en intensjonal nominaldefinisjon?

Oppgave 14

Hva er forskjellen på en normativ og en deskriptiv definisjon?

Oppgave 15

- a. Hva er en vesensdefinisjon?
- b. Hva menes med begreper i rettsregler? Gi eksempler.
- c. Hva menes med begreper om rettsregler? Gi eksempler.
- d. Hva er et betingelsesbegrep?
- e. Hva er et momentbegrep?

Oppgave 14

- a. Hvorfor kan det være uheldig å bruke honnørord i definisjoner?
- b. Når er bruk av honnørord i definisjoner på sin plass?

Oppgave 15

- a. Definer "lovtekst".
- b. Definer "rettskilde".
- c. Definer "relevant rettskilde".
- d. Definer "ordlyd".
- e. Definer "definisjon".
- f. Definer "normativ".
- g. Definer "rettferdig".

Angi hva skags egenskaper de enkelte definisjonene har? Hvorfor valgte du nettopp disse egenskapene?